

Дуже складно прийти до спільної думки у ставленні до еутаназії, адже в ній задіяні найважливіші цінності людства: життя, віра, милосердя і взаємодопомога.

Тому я особисто проти еутаназії, адже самогубство за сприяння створює нове, вигадане право – «право на смерть». Це в корені підриває право на життя, від якого не можна відмовитися, навіть добровільно.

Самойлова К.А.

студентка,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРИЙНЯТИХ НА РЕФЕРЕНДУМІ РІШЕНЬ ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Україна відповідно до ст. 1 її Основного Закону проголошується демократичною державою. Демократія є політичним режимом, за якого народ визнається єдиним легітимним джерелом влади в державі. При цьому народовладдя реалізується двома способами: безпосередньо (пряма демократія) та опосередковано через обраних представників (представницька демократія). Референдум є одним із елементів прямої демократії. Так, ст. 1 Закону України «Про всеукраїнський референдум» визначає, що «всеукраїнський референдум є однією з форм безпосередньої демократії в Україні, способом здійснення влади безпосередньо Українським народом, що полягає у прийнятті (затвердженні) громадянами України (далі – громадяни) рішень з питань загальнодержавного значення шляхом таємного голосування в порядку, встановленому цим Законом». Нагальне питання постає в імплементації прийнятих на референдумі рішень у законодавче поле України.

Результати другого всеукраїнського референдуму, що відбувся 16 квітня 2000 року, виявилися нереалізованими. На референдумі звучали питання, які стосувалися: по-перше, обмеження депутатської недоторканості; по-друге, установлення додаткових підстав для розпуску Президентом України Верховної Ради; зменшення кількості народних депутатів з 450 до 300; формування двопалатного парламенту.

З позиції С. Ольштинського, незважаючи на те, що народ України дав ствердну відповідь на усі чотири поставлені питання (від 81,7 % до 89,9 %), результати референдуму не мали юридичної сили внаслідок нечіткого визначення в Конституції України та в Законі України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» процедури набрання чинності рішеннями референдуму [1].

Конституційний Суд також висловив свою позицію стосовно відсутності реалізації парламентом результатів другого всеукраїнського референдуму. Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 27 березня 2000 року № Зрп/2000 у справі за конституційним поданням 103 і 108 народних

депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою» № 1-26/2000 «воля народу, що буде виявлена на всеукраїнському референдумі, проголошеному Президентом України за народною ініціативою, не може мати дорадчого характеру. Тому в разі підтримки народом положень, які включені до пунктів 1, 2, 3, 4 статті 2 Указу, ці положення мають стати частиною тексту Конституції України» [2].

Та й Європейська комісія «За демократію через право» або Венеціанська комісія на 42-му пленарному засіданні «Конституційний референдум в Україні» від 31 березня 2000 року також зазначила, що склалась ситуація, за якої питання було безпосередньо ініційовано народом, народ безпосередньо приймав рішення, проте це не породило жодних правових наслідків. Якщо враховувати, що референдум мав консультативний характер, таку ситуацію Венеціанська комісія назвала безпрецедентною [3].

На мою думку, ініціювання та проведення всеукраїнського референдуму не може виступати засобом безпосередньої реалізації народного суверенітету в Україні через відсутність механізмів імплементації результатів всенародного голосування у сферу українського законодавства. Це є порушенням ст. 5 Конституції України, яка проголошує, що єдиним джерелом влади в Україні є народ, а також, зокрема, ст. 69, яка зазначає, що народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії. Тому чи має сенс стверджувати, що Україна є демократичною, правовою державою, якщо воля народу є загальнообов'язковою лише на декларативних засадах?

Я, зокрема, поділяю позицію І. Жданова, який, аналізуючи практику проведення референдумів у Швейцарії, пропонує враховувати світовий досвід для подальшого його використання у площині вітчизняного законодавства [4].

Швейцарія є країною, де референдум є справжнім механізмом впливу громадськості на вироблення державної політики. По-перше, вона має найбільший досвід проведення референдумів – перший на міжнародній арені референдум було проведено в 1439 р. у швейцарському кантоні Берн (у 2004-2005 рр. у Швейцарії відбулося 11 федеральних референдумів, тоді як в Україні у 1991-2005 рр. – всього лише 2 загальнонаціональні референдуми); по-друге, завдяки референдумам вирішуються питання про основні напрями швейцарської державної політики. Наприклад, 5 червня 2005 р. на референдумі в Швейцарії громадяни проголосували за входження країни до Шенгенської зони.

У Швейцарії не передбачено проведення необов'язкових консультативних референдумів, ініційованих урядом, в той час як даний тип референдумів є досить звичайним явищем для багатьох інших країн.

Закон «Про всеукраїнський та місцевий референдуми», що на сьогодні втратив чинність, розмежовував за правовими наслідками рішень два види референдумів в Україні: імперативні, рішення яких мають вищу юридичну силу стосовно інших нормативно-правових актів органів державної влади та місцевого самоврядування (ст. 1 Закону); консультативні – всеукраїнські та місцеві дорадчі опитування громадян України, результати яких розглядаються

і враховуються під час прийняття рішень відповідними державними органами (частина 1 ст. 46 Закону).

На думку О. Могилевець, поєднання таких понять як «референдум» та «дорадче опитування» було одним з недоліків Закону. Проблема була зумовлена тим, що, призначивши консультативний референдум на підставі ст. 12 Закону, Верховна Рада мала можливість проігнорувати кваліфікованою більшістю (частина 2 ст. 46 Закону) ставлення народу до цього питання [5, с. 91]. Прикладом цього і став другий всеукраїнський референдум.

Проаналізувавши сучасний «Закон про всеукраїнський референдум», можу зробити висновок, що хоча вже дорадчі опитування всеукраїнського масштабу не передбачено вітчизняним законодавством; а ст. 65 визначає, що «результати народного волевиявлення на всеукраїнському референдумі за народною ініціативою є остаточними та не потребують затвердження або схвалення будь-якими органами державної влади і є обов'язковими для виконання громадянами України, органами державної влади України, яких воно стосується та до повноважень яких віднесено», референдум все ще не є дієвим інструментом легітимації політичних рішень громадськості, спрямованих на вироблення державної політики; оскільки Закон досі не визначає чітку процедуру набрання результатами референдуму чинності. Це і надалі ставить під загрозу свободу народного волевиявлення в Україні.

Підсумовуючи вищезазначене, я вважаю, що у зв'язку з відсутністю прямих механізмів юридичної реалізації рішень, прийнятих на референдумі, що дозволяє стверджувати про лише декларативний характер імперативності цього правового інституту в Україні; доцільно здійснити реформування Закону України «Про всеукраїнський референдум», а саме – доповнити його статтею про порядок законодавчого закріплення результатів референдуму. Тоді ми будемо переконані, що голос громадянина України є вирішальним, і що референдум дійсно є засобом забезпечення народовладдя і безпосередньої участі громадян в управлінні державою. Лише в такому випадку ми зможемо впевнено говорити, що Україна є демократичною і правовою.

Список використаних джерел:

1. Ольштинський С. Чи потрібен Україні референдум? [Електронний ресурс] / Сергій Ольштинський // Юридичний журнал. – 2007. – № 6. Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2688>
2. Рішення Конституційного Суду України від 27 березня 2000 року № 3рп/2000 у справі за конституційним поданням 103 і 108 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою» № 1-26/2000.
3. Зведений Висновок, прийнятий Венеціанською комісією на 42-му пленарному засіданні «Конституційний референдум в Україні» від 31 березня 2000 року.
4. Жданов І. Старі ігри в новий референдум [Електронний ресурс] / Ігор Жданов // Дзеркало тижня. – 2001. – № 22. Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/POLITICS/stari_igri_v_noviy_referendum.html
5. Могилевець, О. Ю. Референдум: Швейцарський досвід та українські проблеми [Text] / О. Ю. Могилевець // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська Академія». – 2006. – Т.: 57: Політичні науки. – С. 88-92.